

Korkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus - käsitteellinen viitekehys opetussuunnitelmien tarkasteluun

Timo Salminen, Päivikki Jääskelä ja Päivi Tynjälä (JY, Koulutuksen tutkimuslaitos)

Sirpa Laitinen-Väänänen (JAMK, AOKK)

Jaana Lerssi-Uskelin (LAB-ammattikorkeakoulu)

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus - korkeakoululait

- **Yliopistojen tehtävät** (Yliopistolaki, 2§):
 - ”Yliopistojen tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta [1. tehtävä] sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta [2. tehtävä] sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa [3. tehtävä]. Tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta [3. tehtävä].”
- **Ammattikorkeakoulujen tehtävät** (Ammattikorkeakoululaki, 4§ ja 6§):
 - ”Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua.”
 - ”Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen.”
 - **Yhteistyö toimintaympäristön kanssa:** ”Ammattikorkeakoulun tulee tehtäviään suorittaessaan olla erityisesti omalla alueellaan yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa sekä tehdä yhteistyötä suomalaisten ja ulkomaisten korkeakoulujen samoin kuin muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.”

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus - opetussuunnitelma

- Korkeakoulujen opetussuunnitelmatyöltä odotetaan entistä enemmän vuorovaikutusta ja yhteistyötä eri toimijoiden ja yhteiskunnan kanssa; verkostoituneen yhteistyön malli (Jääskelä ym., 2018).
- **Opetussuunnitelmien kriittinen tarkastelu on tärkeää, sillä opetussuunnitelmissa kiteytyvät koulutukseen, oppimiseen, tietoon ja yksilöiden osaamiseen liittyvät yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja poliittiset tavoitteet, arvot ja periaatteet** (ks. Annala & Mäkinen, 2011; Barnett & Coate, 2005; Bender, 2008).
 - yrittäjämäinen yliopisto ("entrepreneurial university"; EC & OECD, 2012)
 - yhdessä luova yliopisto, innovaatiot, kansalaisyhteiskunta, kansalaistiede ("co-creative university", Mamica, 2021; Hautamäki ym., 2018)
 - digitalisaatio, hyvinvointi, toimijuus, vastuullisuus, jatkuva oppiminen, ...
- Korkeakoulupedagogiikan tutkimusta tehdään paljon, mutta korkeakoulututkimusta opetussuunnitelmista ja erityisesti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta on tehty varsin vähän (ks. Tight, 2019).

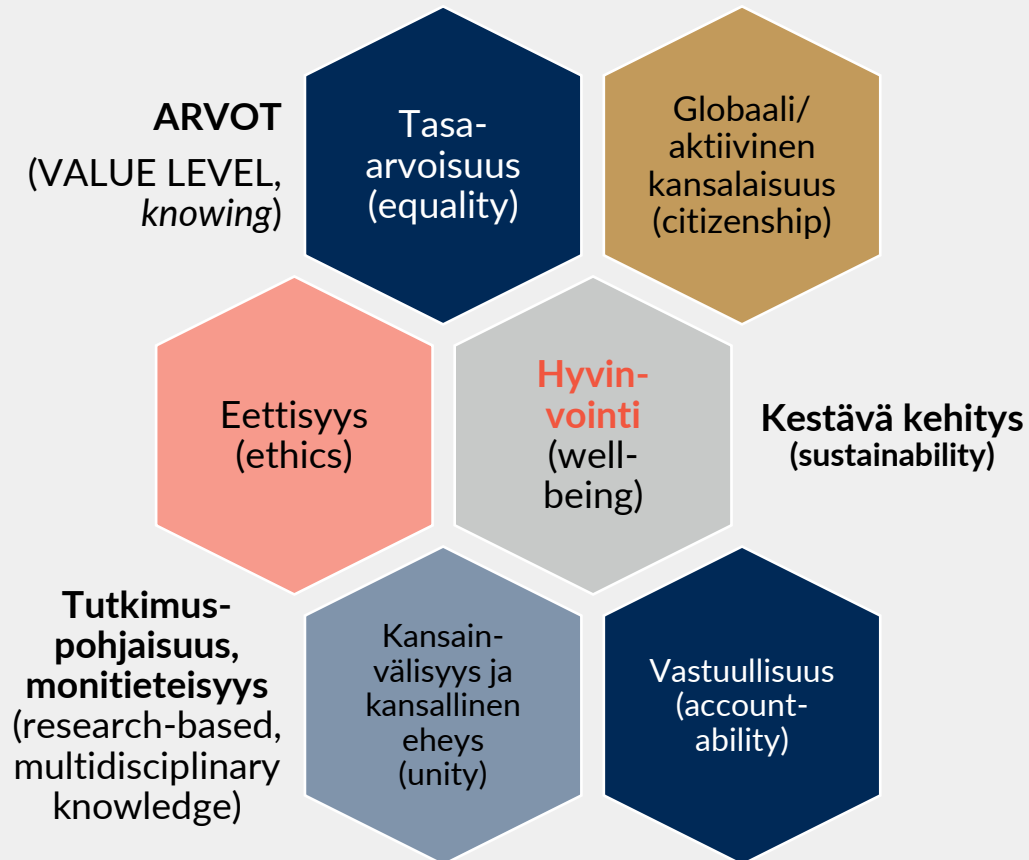

Käsitteellinen viitekehys korkeakoulujen OPSien yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tarkasteluun

- 1) Katsaus vertaisarvioituista Jufo-luokitelluista ”higher education” ja ”curriculum” -lehdistä
 - 25 lehteä (esim. Higher Education, Innovative Higher Education, Journal of Curriculum Studies, Transnational Curriculum Inquiry)
 - vuoden 2010 jälkeen julkaistut vuosikerrat
 - ~ 150 artikkelia
- 2) Relevanteista artikkeleista poimittiin useimmin toistuneet tutkimusaiheet, avainsanat ja käsitteet
- 3) Käsitteellinen viitekehys, jossa kolme tarkastelutasoa

Käsitteellinen viitekehys: Arvot

Millaista yhteiskunnallista muutosta tai kehitystä korkeakoulutus edistää?

Opetussuunnitelmatyö,
esim. hyvinvoinnin näkökulma:

- *Miten tutkinto-ohjelma edistää yksilön, yhteisön, kansakunnan, globaalia hyvinvointia (esim. mitkä ovat keskeiset sisällöt)?*
- *Millaisilla koulutuksen käytänteillä (pedagogiikka, ohjaus, palvelut, arjen toimintatavat) tuetaan opiskelijan ja oppimisyhteisön hyvinvointia?*
- *Millaisia uusia kytkentöjä hyvinvointiin voisi opetussuunnitelma tarjota?*

Käsitteellinen viitekehys: Työelämä ja yhteiskunnallinen palvelu

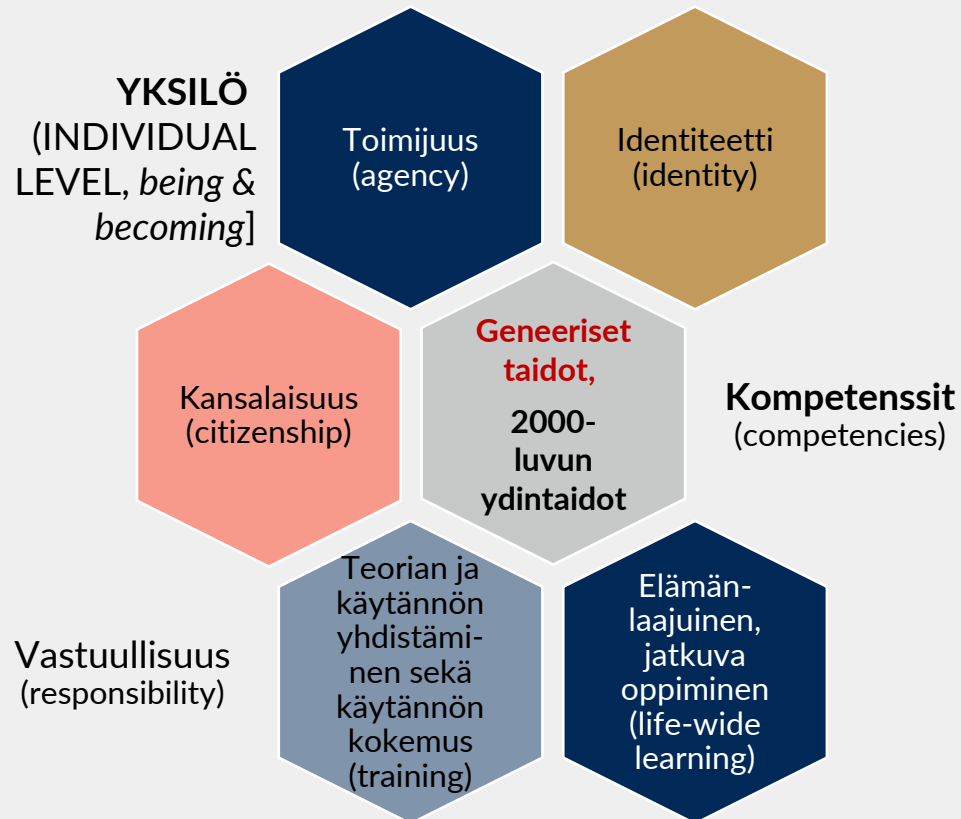
Millainen koulutuksen, työelämän ja yhteiskunnan suhde on tarkoituksenmukainen ja vaikuttava?

Opetussuunnitelmatyö, esim. sidosryhmien näkökulma:

- Mitkä ovat keskeiset sidosryhmät, jotka tulisi näkyä opetussuunnitelmassa?
- Millaista osaamista opiskelijat tarvitsevat sidosryhmien kanssa tehtävään yhteistyöhön?
- Millä tavoin sidosryhmien kanssa tehdään yhteistyötä (käytänteet)?

Käsitteellinen viitekehys: Yksilö

Miten koulutuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vaatimus haastaa yksilön osaamisen, asiantuntemuksen ja ammatillisuuden kehittämistä?

Opetussuunnitelmatyö, esim. geneeristen taitojen näkökulma:

- Mitkä geneeriset taidot korostuvat ko. alalla?
- Miten geneeristen taitojen edistäminen näkyy OPSin kokonaisuudessa?
- Millaisin käytäntein ja pedagogisin menetelmien edistämme parhaiten opiskelijoiden geneeristen taitojen kehittymistä?

Esimerkki: OPS-linjausten vertailu (arvot)

JY: OPS-linjaukset 2020-2023

JAMK: Opetussuunnitelmien perusteet 2020

Tutkimuksissa toistuvia näkökulmia	JY	JAMK	Yhteenvetohuomiot
Tasa-arvoisuus, aktiivinen kansalaisuus, eettisyys, hyvinvointi, kestävä kehitys, vastuullisuus, kansainvälisyys, tutkimuspohjaisuus, monitieteisyys	<p>yhdenvertaisuus, tasa-arvo, eettisyys ja vastuullisuus, kansainvälisyys, kulttuuritietoisuus, monitieteisyys, hyvinvointi</p> <p>"Vastuunkanto omasta ja muiden hyvinvoinnista, ml. globaali ja eettinen vastuullisuus"</p> <p>"Suosittelemme... suunnittelemaan tutkinto-ohjelmia lähtökohtaisesti monitieteisiksi eri alojen välisessä yhteistyössä."</p> <p>"...vankka oman alan tietopohja..."</p>	<p>kestävä kehitys, eettisyys, globaali vastuu, kansainvälisyys, hyvinvointi</p> <p>"...tutkinto-ohjelmissa tunnistetaan kestävän kehityksen, eettisyyden ja globaalien vastuun teemoja."</p> <p>"JAMK on kansainvälinen korkeakoulu"</p> <p>"opintojen joustavaa etenemistä tuetaan ...opiskelijahyvinvointia tukevilla opinnoilla..."</p>	<p>Yhteistä: VASTUULLISUUS, EETTISYYS, KANSAINVÄLISYYS</p> <p>TASA-ARVO: JY, ei JAMK</p> <p>HYVINVOINTI: selkeästi JY, JAMKissa väline opintojen joustavaan etenemiseen?</p> <p>KESTÄVÄ KEHITYS: JAMK, ei JY</p> <ul style="list-style-type: none">➤ tutkimuspohjaisuutta ei eksplisiittisesti mainita JYn ja JAMKin linjauksissa - itsestäänselvyyskö korkeakoululakien kautta?➤ suhde tietoon?

Esimerkki: OPS-linjausten vertailu (työelämä ja yhteiskunnallinen palvelu)

Tutkimuksissa toistuvia näkökulmia	JY	JAMK	Yhteenvetohuomiot
Kumppanuudet, sidosryhmät, yrittäjyys, kompetenssi-vaatimukset, työllistettävyys, yhteiskunnallinen toiminta, uudistava toiminta, koulutuksen johtaminen	<p>kompetenssivaatimukset "Kaikkiin opetussuunnitelmiin sisällytetään vankan oman alan tietopohjan lisäksi uuden vuosituhannen työelämässä tarvittavien taitojen kehittämistä."</p> <p>sidosryhmät, yhteistyö "...aktiivinen yhteistyö työelämän kanssa..."; "työelämän edustajia...sekä muita sidosryhmiä kutsutaan mukaan ops-työhön" ..."jokaisen opetusta antavan yksikön tulee selvittää mahdollisuus alueelliseen yhteistyöhön muiden EduFutura - oppilaitosten kanssa."</p>	<p>kompetenssivaatimukset "...ydinosaaminen muodostetaan yhteistyössä sidosryhmien, opiskelijoiden ja työelämän sekä EduFutura-kumppanien kanssa ennakointityö huomioiden."</p> <p>yrittäjyys, uudistava toiminta "JAMK on yrittäjyyslätöinen korkeakoulu...kannustaa opiskelijoita innovaatio-toimintaan, yrittäjyyteen oppimiseen ja yrittäjyyden luomiseen."</p> <p>alueellisuus "...opetussuunnitelmat perustuvat...koulutustarpeiden alueelliseen ennakointiin"; "...koulutuksen suunnittelussa huomioidaan...työelämän ja alueen kehittämistä koskevat linjaukset..."</p> <p>yhteistyö, kumppanuudet "OPS-työtä on tehty yhdessä EduFutura-toimijoiden kanssa" "...oppimiskumppanuudet..."</p>	<p>Yhteistä: TULEVAISUUDEN TYÖELÄMÄTARPEISIIN VASTAAMINEN → Työelämän kehityksen seurannassa, kompetenssien määrittelyssä ja muutosvalmiuden rakentamisessa painotuseroja</p> <p>YRITTÄJYYS: vahvemmin JAMK, heikommin JY (UNIFIn tilaamassa selvitystyössä (vastavalmistuneet maisterit ja tohtorit) yrittäjyyden näkökulma oli yksi "vaje"/kehittämisen kohde yliopistokoulu-tuksissa)</p> <p>KUMPPANUUDET JA SIDOSRYHMÄT: EduFutura-yhteistyö yhteistä, JYssa laajemmin sidosryhmät huomioituna; miten kumppanuudet?</p> <p>ALUEELLINEN TOIMINTA (muu kuin EduFutura): JAMK, entäpä muut?</p> <p>> linjaustekstin merkitys ohjaavana dokumenttina</p>

Esimerkki: OPS-linjausten vertailu (yksilö)

Tutkimuksissa toistuvia näkökulmia	JY	JAMK	Yhteenvetohuomiot
Kompetenssit, generiset taidot, toimijuus, identiteetti, kansalaisuus, vastuullisuus, teorian ja käytännön yhdistäminen sekä käytännön kokemus, elämänlaajui-nen oppiminen	<p>kompetenssit "Vankka oman alan tietopohja ja ymmärrys; Uutta luova, kriittinen ajattelu; Into ja kyky oppia uutta sekä kehittää ja jakaa osaamistaan muuttuvissa ympäristöissä; Vahva ja monipuolinen vuorovaikutusosaaminen, kielitaito ja kulttuuritietoisuus, Vastuun-kanto omasta ja muiden hyvinvoinnista, ml. globaali ja eettinen vastuullisuus."</p> <p>Generiset, työelämässä tarvittavat taidot ...esim. ongelmanratkaisukyky, innovointikyky, luovuus, itseohjautuvuus ja oma-aloitteisuus, yrittäjämäinen toimintatapa, kriittinen ajattelu, sekä kyky kommunikoida ja tehdä yhteistyötä"</p>	<p>kompetenssit "Kaikissa ...tutkinto-ohjelmissa toteutettavat opinnot mahdollistavat sen, että opiskelijat saavuttavat nämä yhteiset [generiset] työelämäosaamiset ...</p> <p>(a) oppimisen ja tiedonhallinnan osaaminen, (b) yrittäjyys-, innovaatio- ja työyhteisöosaaminen, (c) kansainvälisyys- ja viestintäosaaminen sekä (d) eettinen osaaminen"</p> <p>(Lisäksi ammatillisen osaamisen eriteltyjä kuvauksia)</p> <p>Elämänlaajuinen oppiminen "...elinikäisen oppimisen mahdollistava...yhteisö"</p>	<p>Yhteistä: Jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittämisen ajatus kaikissa eri tavoin sanoitettuna; myös erilaisia osaamisen alueita (kompetenssit) yksilöityinä</p> <p>JYn ja JAMKin linjauksissa ei ole oppija-/ja ammatillisen identiteetin rakentamisen näkökulmaa, mikä toisi henkilökohtaisemman suhteen opiskeltaviin asioihin; toimijuuden työstäminen sekä oppijana että oman alalle kasvavana asiantuntijana</p>

Pohdinta

- Ehdotettu käsitteellinen viitekehys korkeakoulujen opetussuunnitelmien tarkasteluun yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta
 - auttaa hahmottamaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden –käsitettä, joka näyttäytyy moninaisena kirjallisuudessa
 - korostaa toisiinsa linkittyviä näkökulmia, kun puhutaan korkeakoulujen 3. tehtävästä opetussuunnitelmien yhteydessä. Huomiota kiinnitettävä näihin kaikkiin näkökulmiin opetussuunnitelmatyössä.
 - palvelee opetussuunnitelmien ja niitä ohjaavien asiakirjojen arvioinnin ja kehittämisen välineenä.
- Korkeakoulun opetussuunnitelma voidaan toteuttaa konnektiivisena, yhteyksiä rakentavana (ks. Fung, 2017), jossa tutkimukseen perustuva opetus ja moninaiset yhteydet oppiaineen, opiskelijoiden ja yhteiskunnan välillä vallitsevat.
- Opetussuunnitelmien konnektiivisuus ja dynaamisuus on myös keino lisätä resilienssiä, kykyä vastata paremmin odottamattomiin muutoksiin (kuten esim. pandemia) tulevaisuudessa.

Lähteet

- Annala, J., & Mäkinen, M. (2011). The research-teaching nexus in higher education curriculum design. *Transnational Curriculum Inquiry*, 8(1). <https://doi.org/10.14288/tci.v8i1.2441>
- Barnett, R., & Coate, K. (2005). *Engaging the Curriculum in Higher Education*. Open University Press.
- Bender, G. (2008). Exploring conceptual models for community engagement at higher education institutions in South Africa. *Perspectives in Education*, 26(1), 81–95.
- EC & OECD. (2012). [A Guiding Framework for Entrepreneurial Universities](#).
- Fung, D. (2017). *A connected curriculum for higher education*. London, UK: UCL Press. <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1558776/1/A-Connected-Curriculum-for-Higher-Education.pdf>
- Hautamäki, A., Haataja, M., Holm, E., Pulkkinen, K., & Suni, T. (2018). Co-creation. [A Guide to Enhancing the Collaboration Between Universities and Companies](#). Helsinki: University of Helsinki.
- Jääskelä, P., Nykänen, S., & Tynjälä, P. (2018). Models for the development of generic skills in Finnish higher education. *Journal of Further and Higher Education*, 42(1), 130-142. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2016.1206858>
- Mamica, L. (2021). *The Co-creative University. Evaluation, Expectations and Economic Policy Implications*. Routledge.
- Tight, M. (2019). Systematic reviews and meta-analyses of higher education research. *European Journal of Higher Education*, 9(2), 133-152. <https://doi.org/10.1080/21568235.2018.1541752>
- Tynjälä, P., Beauseart, S., Zitter, I., & Kyndt, E. (2021). Connectivity between education and work: Theoretical models and insights. In E. Kyndt, S. Beauseart, & I. Zitter (eds.) *Developing connectivity between education and work: Principles and practices*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003091219>

Kiitos!

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

